

+
Aktivity a
výzvy vo
vnútri

Kérala

KÉRALA
POZEMSKÝ RAJ

VODA
NEUDRŽATELNÝ
ŽIVEL

VRÁŤME,
ČO VODA VZALA

Editoriál

Milí čitatelia, učitelia, animátori, rodičia,

brožúra, ktorú držíte v rukách, je určená vám, ktorí chcete spolu s vašimi deťmi spoznať a okúsiť čaro ďalekej indickej oblasti **KÉRALA** a zároveň sa zapojiť do celoslovenskej verejnej zbierky Tehlička, ktorú organizuje občianske združenie SAVIO.

Kéralu, nazývanú aj **pozemský raj** pre krásu a rozmanitosť prírody, postihli v auguste minulého roku **nečakané ničivé záplavy**, ktoré spôsobili rozsiahle škody a obrali takmer jeden a pol milióna ľudí o domov, prácu, pôdu, budúcnosť. V rámci verejnej zbierky Tehlička 2019 prispejeme k obnove toho, čo keralčanom voda vzala.

Do aktivít počas zbierky sa môžu zapojiť deti materských škôl, žiaci základných a študenti stredných škôl, centrá voľného času, univerzitné pastoračné centrá, detské a mládežnícke „stretká“, spoločenstvá, farnosti, rodiny a v neposlednom rade široká verejnosť.

Aj tento rok sme sa rozhodli pre **jednu komplexnú brožúru**, ktorá je členená na **tri témy**: 1. oboznámenie s krajinou Kérala, 2. základné informácie o záplavách, ich príčinách a dôsledkoch a 3. možnosti obnovy krajiny po záplavách. Každá téma má svoj úvodný informačno-teoretický text a hneď po ňom nasleduje časť zameraná na **praktické inšpirácie pre prácu s deťmi a mladými**. Bude nás ňou prostredníctvom rozhovorov sprevádzať **salezián otec Joy**, ktorý sa v Kérale venuje projektom pomoci po záplavách a v čase trvania zbierky navštívi Slovensko, aby nás informoval o situácii v Kérale. Prostredníctvom **24 zaujímavých výziev** ponúkame deťom a mladým osobnejší dotyk s touto čarovnou krajinou a tiež s tragickými udalosťami a nádejou na riešenia a nový život pre tých, čo veľa stratili.

Dávame do pozornosti aj našu stránku **www.tehlicka.sk**, kde môžete nájsť detailnejšie rozpracované aktivity a materiály na stiahnutie – mapy, fotky, obrázky, hudba, recepty a iné.

Ďakujeme vám za váš osobný vklad do tohto spoločného diela a za šírenie myšlienky dobročinnosti vo vašich triedach, rodinách a okolí.

Tím Tehlička 2019

Obsah

INDIA

Druhá najľudnatejšia krajina na svete

7

KÉRALA – POZEMSKÝ RAJ

Geografia, kultúra, život miestnych, prítomnosť saleziánov

8

VODA – NEUDRŽATEĽNÝ ŽIVEL 24

Záplavy v Kérale, príčina – klimatické zmeny, dôsledky globálneho otepľovania

VRÁŤME, ČO VODA VZALA

Obnova Kéraly, formy pomoci

34

Kerala backwaters (zdroj: pixabay.com)

India

Vlajka Indie (zdroj: wikipedia.org)

India, alebo oficiálne Indická republika, je svojim počtom obyvateľov – vyše jednej miliardy – druhá najľudnatejšia krajina na svete. Jej názov je odvodený od rieky Indus. Rozprestiera sa takmer na celom indickom subkontinente a jej pobrežie má až 7 000 kilometrov. Na západe susedí s Pakistanom, na severozápade a severovýchode s Čínou, ako aj Nepálom a Butánom. Na východe sú jej susedmi Bangladéš a Mjanmarsko a na juhu Maldivy a Srí Lanka.

V minulosti bola India pod správou rôznych kolónií, vrátane portugalskej, holandskej, francúzskej a neskôr i súčasťou britského impéria, od ktorého si v polovici 20. storočia nenásilne vybojovala nezávislosť na čele s Mahátmom Gándhím, ktorého dodnes označujú za „otca národa“.

India je považovaná za multietnický a multináboženský štát. Má bohaté a unikátne kultúrne dedičstvo a dokázala si zachovať svoje tradície počas histórie aj napriek preberaniu nových zvykov a myšlienok. Množstvo zvyklostí, jazykov a monumentov je dôkazom vzájomného prepletania vplyvov počas storočí. Napríklad slávny Tádž Mahal alebo aj iné pamiatky sú príkladom islamsky inšpirovanej architektúry, ktoré boli zdedené po mugalskej dynastii. Indická spoločnosť je široko pluralitná, mnohojazyčná a mnohonárodnostná.

India má síce v absolútnom ponímaní štvrtú najväčšiu ekonomiku, pretože patrí

Oficiálny názov:	Indická republika	Hlavné mesto:	New Delhi
Vznik štátu:	26. januára 1950	Oficiálny jazyk:	hindčina, angličtina, (1 000 materinských neof. jazykov)
Rozloha:	3287263 km ²	Náboženstvo:	hinduizmus, islam, kresťanstvo, budhizmus, védizmus
Počet obyvateľov:	1365588505		

medzi krajiny s najväčším počtom obyvateľov, jej HDP na obyvateľa ju však radí medzi chudobné krajiny. Pracovnú silu vytvára 496,4 milióna obyvateľov, z čoho poľnohospodárstvo tvorí 60 %, priemysel 17 % a služby 23 %. Miera nezamestnanosti je 9 %. Z poľnohospodárstva sa v Indii produkuje ryža, pšenica, bavlna, juta, čaj, cukrová trstina, zemiaky; dobytok, bizóny, ovce, kozy, hydina a ryby. Priemysel zahŕňa spracovanie textilu, výrobu chemikálií, spracovanie jedla, ocele, prepravovanie zariadenia, cementu, ropy a strojov.

Kérala

POZEMSKÝ RAJ

Priroda v Kérale (zdroj: pixabay.com)

Oficiálny názov:

Kérala

Vznik štátu:

1. novembra 1956

Rozloha:

38 863 km²

Počet obyvateľov:

33 387 677

Hlavné mesto:

Thiruvananthapuram

Oficiálny jazyk:

malajálamčina, angličtina

Náboženstvo:

hinduizmus (54,73 %), islam (26,56 %), kresťanstvo (18,38 %)

Zdroje:

čierne koreniny, kaučuk, kokos, čajovník, káva, kešu orechy, chov dobytka, rybolov

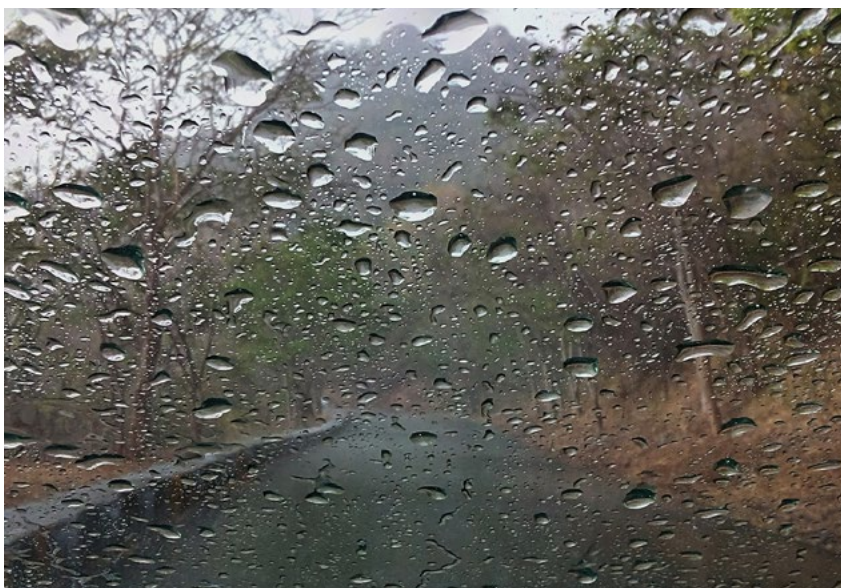
Mapa Kéraly (zdroj: wikipedia.org)

Štát v štáte

Kérala je jedným z 29 štátov Indie, nachádzajúcim sa na juhovýchode, na pobreží Malabar, ktorého územie patrilo v minulosti pod holandskú i portugalskú kolóniu. Oficiálne vznikla 1. novembra 1956 zlúčením regiónov, ktoré spájali rovnaký jazyk

– malajálamčina. Rozprestiera sa na 38 863 km² (menšie ako Slovensko). Na severe susedí so štátom Karnataka, na východe so štátom Tamil Nadu a s Lakadivským morom na západe. S 33 387 677 obyvateľmi je Kérala 13. najväčším štátom Indie, ktorý sa delí na 14 dištriktov.

Názov Kérala má nejasný pôvod. Podľa jednej obľúbenej teórie však pochádza z malajálamčiny, a to zo slov kera – „kokosová palma“ – a „alam“ – čo znamená krajina. Odtiaľ teda „Krajina kokosových orechov“, ako ju nazývajú aj miestni vďaka hojnosti tejto obľúbenej potraviny.

Monzúnové dažde v Kérale (zdroj: pixabay.com)

Ked' viac ako polovicu roka prší

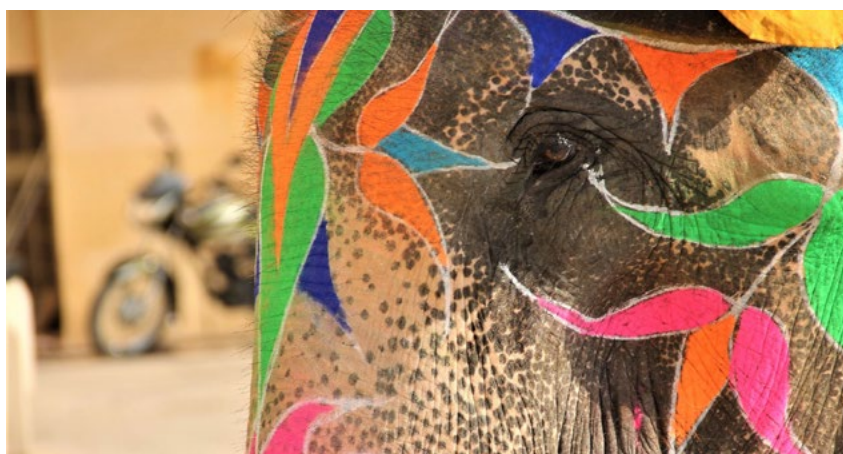
Kerala leží v pásme vlhkého tropického monzúnového podnebia. Geograficky je veľmi rozmanitá. Nachádzajú sa tu vysoké, členité a chladné pohoria s najvyšším vrchom Anamudi (2 695 m n. m.), ako aj zelené nížiny a údolia a na západe pobrežné planiny. Krajinou preteká až 44 riek. Mnohé z nich sú zásobované dažďovou vodou práve počas obdobia cyklónov a monzúnov, ktoré tu trvá prakticky od júna až do decembra. Ročne tak v Kérale spadne v priemere 2 923 mm až 5 000 mm zrážok.

Raj, ktorý treba chrániť

Vďaka vlhkému a teplému podnebiu sa v krajine dari exotickému rastlinstvu a živočíchom. Najväčšiu rôznorodosť možno pozorovať vo vyššie položených miestach. Rastie tu viac ako 4 000 rôznych druhov kvitnúcich rastlín a 1 000 druhov stromov. Ďalej tu žije približne 118 druhov cicavcov, 500 druhov vtákov, 189 druhov rýb, 173 druhov plazov. Tento zelený raj je domovom slona indického (ktorého hinduisti považujú taktiež za posvätné zviera), tigra bengálskeho, obrej veвериčky, pytóna alebo aj kobry kráľovskej. A hoci si stále udržiava svoju krásu a divokosť, na druhej strane je tiež čoraz viac ohrozovaný deštrukciou prirodzeného prostredia, eróziou, zosuvmi či zasolovaním pôdy, a tiež častou ťažbou prírodných zdrojov.

Čajovníkové plantáže (zdroj: pixabay.com)

Slony sú pre hinduistov posvätné (zdroj: pixabay.com)

Kéralu nazývajú aj záhradou korenín (zdroj: pixabay.com)

Záhrada indických korenín

Nie nadarmo sa Kérala označuje aj pseudonymom Záhrada indických korenín. Od starovekých čias bola hlavným producentom čierneho korenia, ktoré vyvážala do všetkých známych končín vtedajšieho sveta. Korenie z Kéryaly poznali už v starovekom Babylone, Asýrii, Fenícii, Číne či Egypte. Aj v súčasnosti tvorí takmer 97 % národného vývozu a okrem toho sa tu pestu-

je aj kardamón, vanilka či škorica. Domácou obľúbenou potravinou je, samozrejme, ryža, ktorú miestni obyvatelia pestujú na rozsiahlych poliach. Výborne sa tu darí aj spomínaným kokosovým palmám, čaju, káve či kešu orieškom.

Rozšírený je i domáci chov a s 590 kilometrov dlhým pobrežným pásom a 400 000 hektármi vodných tokov je Kérala tiež jedným z hlavných producentov rýb v Indii. Hospodárstvo kraji-

ny obohacuje aj produkcia prírodného kaučuku, z ktorého sa vyrába guma, taká dôležitá v mnohých priemyselných odvetviach.

Muž s maskou – tradičné umenie Katakali (zdroj: pixabay.com)

Medzi hinduistami, kresťanmi a moslimami

Tak ako celá India, aj Kérala je známa svojimi bohatými náboženskými tradíciami. Náboženstvo zohráva v živote Kéralčanov veľmi dôležitú úlohu. Je súčasťou každodenného života, do ktorého vnáša poriadok i sviatočné momenty v podobe rôznych náboženských rituálov, spomienok, osláv a pod. Tie sa najčastejšie nesú v hinduistickom, moslimskom či kresťanskom duchu.

Z hinduistických sviatkov je v Kérole najznámejší a najväčší Onam – festival žatvy –, ktorý sa koná na prelome augusta a septembra. Podľa tradície sa festival slávi na pamiatku kráľa Mahabali. Počas štvordňových osláv sa usporadúvajú napr. lodné preteky (vallam kali), tanec tigrov (pulikali), vyrábajú sa rôzne kvetinové dekorácie (pookkalam), ľudia sa obliekajú do pestrofarebných masiek a oslava je často sprevádzaná hudbou na tradičnom ručne maľovanom nástroji Onavillu.

Islam je po hinduizme druhým najrozšírenejším náboženstvom v Kérole. Člen moslimskej komunity sa v Kérole nazýva tiež Mapila, zároveň ide aj o najstaršiu moslimskú vetvu, ktorá sa usadila v južnej Ázii. Najviac členov tohto náboženstva žije na severe. Aj u nich sa, okrem veľkých sviatkov ako napr. ramadán, možno stretnúť s rôznymi formami spoločenskej zábavy. Patrí sem tradičný tanec Oppana, ktorý je súčasťou svadobnej ceremónie, alebo mužský tanec Kolkkali.

Kresťanstvo, ktoré podľa tradície do Indie priniesol apoštol Tomáš, má práve v Kérole najväčšie zastúpenie. Žije tu až 18 % kresťanov.

Dievča so zahalenou tvárou (zdroj: pixabay.com)

Indická rodina (zdroj: pixabay.com)

Okrem tradičných sviatkov Vianoc a Veľkej noci je veľmi obľúbeným obdobím sviatok sv. Sebastiána, ktorý sa oslavuje 11 dní počas januára. V tomto čase sa konajú rôzne modlitebné procesie a spevy, počas ktorých kresťania ďakujú za dary a prijaté dobro.

Každodenný život

Život Kéralčanov je predovšetkým na vidieku veľmi jednoduchý a skromný. Väčšinou sa sústreďuje okolo každodennej práce na poliach, kávových či čajovníkových plantážach, alebo okolo domáceho hospodárstva. Vo veľkých mestách je centrom života rušná ulica s malými

obchodíkmi s tovarom najrôznejšieho druhu, farby, chuti a vône.

Don Bosco medzi chudobnými Kéraly

V Kérole sú prítomní aj saleziáni. Dielo dona Bosca sa tu začalo šíriť začiatkom 20. storočia. V súčasnosti má vyše 2 500 členov prítomných medzi chudobnou mládežou na stovkách stredných a technických škôl, v rôznych centrách, ale aj na vysokých školách. Saleziáni dona Bosca sú v Indii považovaní za jedného z najväčších sprostredkovateľov technického vzdelania. V Kérole sú saleziáni prítomní v 22 domoch. Tým najchudobnejším z chudob-

ných sa venujú vo svojich misijných, mládežníckych centrách, farnostiach, školách či v domovoch pre opustené deti z ulice.

Aktivity a výzvy

č.1

Tento rok sme s Tehličkou zavítali do Kéraly, jedného z 29 štátov Indie. Táto nádherná exotická krajina zažila v minulom roku krušné chvíle počas zničujúcich záplav. Momentálne Kérala naberá nový dych a pracuje na obnove toho, čo voda vzala. A my budeme spoločne pri tom.

Naším kéralským dobrodružstvom nás bude sprevádzať **otec Joy Nedumparambil**, ktorý je pôvodom z Indie a tam aj pôsobí ako salezián don Bosca. Otec Joy má nádherné meno plné radosti a nádeje. :) (**Joy po anglicky znamená radosť.**)

» Keď sa stal saleziánom, pôsobil ako administrátor a zástupca riaditeľa v saleziánskej misii v Davangere (Karnataka) zameranej na prevenciu detskej práce. Tu sa venoval deťom ulice, záchrane pracujúcich detí a ich rehabilitácii, ale aj komunitnému rozvoju. Počas jeho pôsobenia vznikli v misii dva domy pre 200 detí ulice, ktoré dodnes slúžia ako internát a škola.

» Po štúdiu sociálnej práce začal v roku 2010 pracovať pre saleziánsku rozvojovú organizáciu BREADS. Na začiatku svojho pôsobenia sa pričínal

otec Joy Nedumparambil

o realizáciu celoinického projektu ministerstva poľnohospodárstva, ktorý bol zameraný na odborné vzdelávanie mládeže žijúcej pod hranicou chudoby v troch štátoch Indie. Vďaka jeho odhodlaniu a tvrdej práci sa podarilo vyškoliť a zamestnať 15 000 mladých ľudí v 25 centrách v troch indických štátoch.

» V rámci BREADS sa o. Joy naďalej venuje ohrozenej mládeži, priemyselnému vzdelávaniu mladých, komunitnému rozvoju, budovaniu kapacít rozvojových pracovníkov, propagácii vzdelávania a podpore živobytia ohrozených skupín obyvateľstva.

Otec Joy, žijete v krajine, ktorá je pre nás vzdialená a neznáma. Povedzte nám, ktoré 3 veci máte na Kérole najradšej.

Otec Joy: Asi najviac sa mi páči kéralská príroda a najmä tzv. „backwaters“, čo sú rôzne jazerá a lagúny na pobreží lemované palmami. Je to skutočne jedinečný kraj s úžasnou atmosférou. Aj samotné piesočné pláže sú nádherné, ale počas turistickej sezóny je na nich dosť plno, takže vtedy obľubujem skôr návštevu malých rybárskych dedínok roztrúsených po okolí. Čo mám ešte veľmi rád, je typické kéralské jedlo, hlavne ryža a rybie kari. Na to skutočne nedám dopustiť.

Aká je mentalita bežných ľudí v Kérole? Ako žijú, čomu sa venujú?

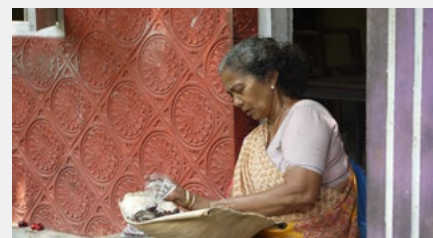
Otec Joy: Kéralčania sú pohostinní a spoločenski. Sú to veľmi tvrdo pracujúci ľudia. Väčšinou sa živia poľnohospodárstvom alebo, ak žijú na pobreží, rybolovom. Niektorým sa podarí zamestnať aj v službách či na vládných pracoviskách alebo začnú podnikáť. Mnohí muži odchádzajú za prácou do krajín na Blízkom východe.

Rybolov (zdroj: pixabay.com)

Miestni obyvatelia bývajú zväčša v betónových domoch alebo v klasických murovaných domoch so škridlovou strechou. Chudobní ľudia žijú v domoch so slamenou strechou, najčastejšie zo suchých listov kokosových paliem.

Milí mladí priatelia, pozývame vás objaviť krásu a výnimočnosť Kéraly. Máme pre vás pripravených niekoľko výziev, pri plnení ktorých môžete Kéralu lepšie spoznať, vyskúšať, ochutnať, zažiť priamo vo vašej škole, klubovni či rodine.

Ľudia Kéraly (zdroj: pixabay.com)

Kérala má niekoľko prezývok: Pozemský raj, Záhrada indických koreňin a Krajina kokosových orechov. Prečo je to tak, zistíte, keď sa zapojíte do našich výziev a budete ich postupne plniť so spolužiakmi, kamarátmi či rodinou. Kéralské dobrodružstvo začína!

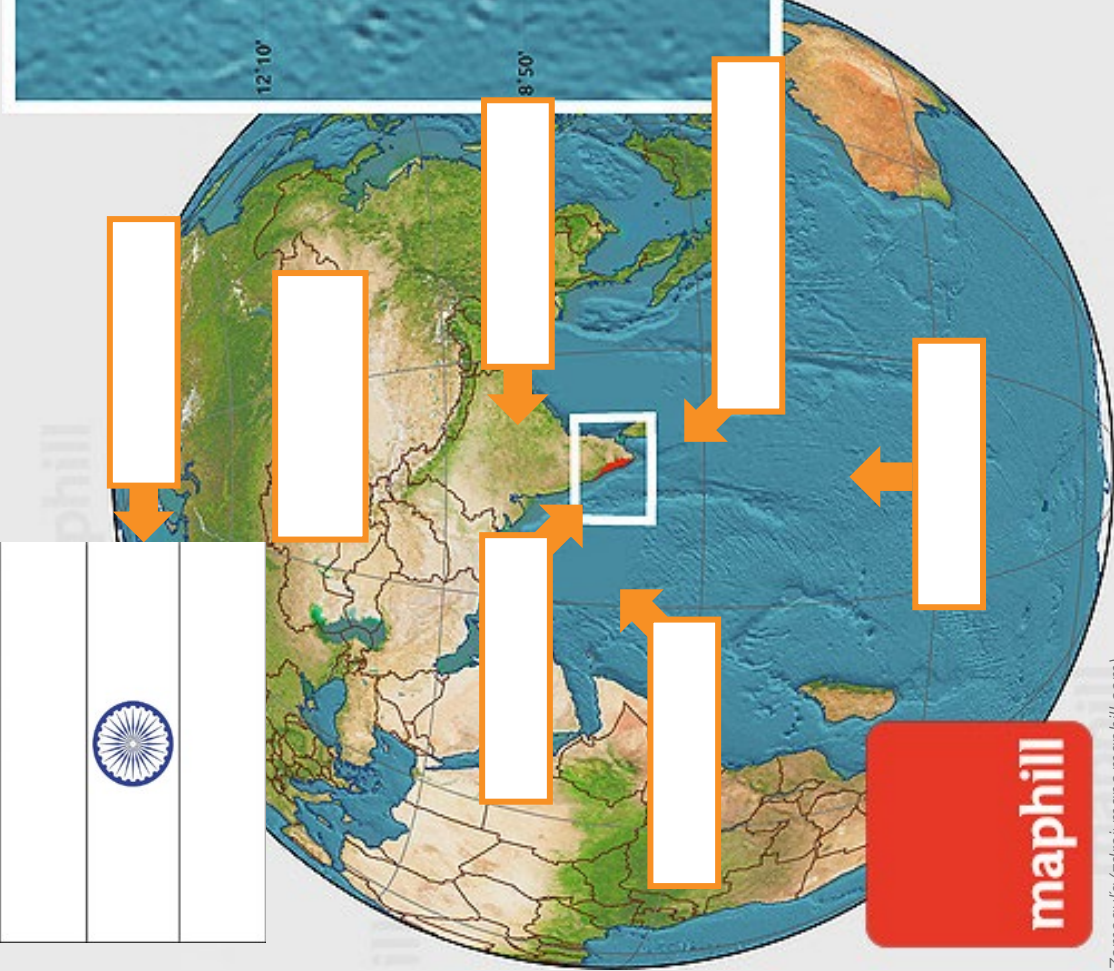
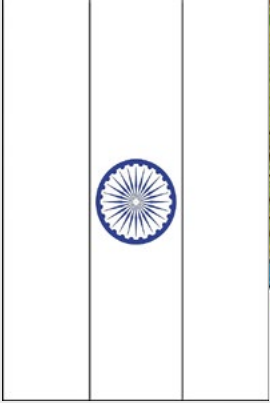
> **Výzva 1**

Doplňte do okienok na mape správne pojmy.

Kérala, raj, India, Arabské more, islam, vlajka Indie, znak Kéraly, Indický oceán, Krajina kokosových ..., hlavné mesto Kéraly – Tiruvananthapuram, svetadiel Ázia, hinduizmus, Lakadivské more, kresťanstvo, ... indických korenín.

Pomôžte si informáciami v prvej časti tejto brožúry, encyklopédiami alebo internetom.

Vyfarbi vlajku Indie

Kérala:

- » Pozemský
- » Záhrada

[Empty orange box for labeling]

[Empty orange box for labeling]

Náboženstvá v Kérala:

- »
- »
- »

Slony (zdroj: wikipedia.org)

Zemegula (zdroj: maps.maphill.com)

Prírodné zaujímavosti

Pri spoznávaní keralskej prírody veľmi rýchlo odhalíte aj pôvod jej prezývok. Pretože už pri pohľade na fotky vyraža tá krása dych.

> Výzva 2

Podľa opisu prírodných zaujímavostí spojte čiarou správny pojem s fotkou.

Backwaters sú veľmi výnimočný prírodný úkaz – pobrežie je popretkávané systémom lagún, jazier, ústí riek a kanálov. Mieša sa v nich morská a riečna voda. Tieto vodné cesty sú lemované kokosovými palmami. Sú tu ukryté malé rybárske dedinky.

Piesočné pláže sú skvostom južného pobrežia Kéraly, veľkým lákadlom pre turistov a príjemným prostredím na relax aj dobrodružstvo.

Mnohí Kéralčania sa venujú **rybolovu**. Pobrežie v Kochi je plné typických čínskych rybárskych lodí s obrovskými sieťami, ktoré vyzerajú ako pavúky.

Vo vnútrozemí Kéraly je množstvo nádherných **vodopádov**.

Munar je hornatý kraj, turisticky veľmi obľúbený. Svoj výnimočný vzhľad získal vďaka čajovým plantážam.

> Výzva 3

Kéralu nazývajú pozemským rajom vďaka veľkej rozmanitosti a bohatosti prírody – rastlín, stromov, živočíchov.

Nakreslite alebo namaľujte raj podľa svojich predstáv.

Džungľa – Zvieratá

Vďaka geografickej polohe, podnebiu a prírodným podmienkam žije v Kérole veľké množstvo rôznych živočíchov a rastlín. Mnohé z nich určite poznáte z rozprávok, filmov či zoológických záhrad. Slony, tigre, leopardy, makaky a iné druhy opíc, mnoho druhov vtákov, ale aj divé svine a vysoká zver podobná našim jeleňom, to je len časť z rozmanitej keralskej divočiny.

Ozaj, bojíte sa hadov? Tak do Kéraly radšej nechodte! V tejto krajine je ich totiž veľké množstvo, sú rôznych druhov, farieb a dĺžok, od neškodných po smrteľne jedovaté. Vedci z celého sveta chodia skúmať hady práve sem. A čo miestni obyvatelia? Tí si na ne už zvykli a vyháňajú z domu troj-štvormetrového krásavca pre nich nie je nič mimoriadne...

Zvieratá indickej džungle (zdroj: pixabay.com)

Omalovánka (zdroj: Lara Lawonn, pinterest.com)

> Výzva 4

Slon indický patrí medzi typické keralské zvieratá. Slony sa nachádzajú aj v štátnom znaku Kéraly. Hinduisti považujú slony za posvätné zvieratá. Nádherne vyzdobené slony bývajú aj súčasťou keralských festivalov. **Vyfarbite omaľovánku slona podľa vlastnej fantázie.**

> Výzva 5

Tiger bengálsky je ďalším typickým zvieratom indickej džungle. Počas oslavných festivalov sa deti aj dospelí prezliekajú do masiek tigrov s dokonalým maľovaním na tvárach a telách a následne tancujú tigrí tanec – Pulikali. **Vyrobte si tigríu masku z papierového taniera a potom si spoločne zatancujte Pulikali.**

Na výrobu masky budete potrebovať papierový tanier, čierny papier, kúsok tvrdého papiera na uši, lepidlo, oranžovú farbu, štetec, nožničky, permanentnú fixku a klobúkovú gumičku.

1. Najprv namaľujte tanier na oranžovo. Vystrihnite uši. Ak nemáte oranžový papier, tak ich tiež namaľujte.
2. Vystrihnite úzke trojuholníky z čierneho papiera, nalepte ich na uši a uši prilepte na tanier. Fixkou nakreslite nos a tigrí úsmev.
3. Vystrihnite z čierneho papiera 9 úzkych trojuholníkov a nalepte ich na tanier ako tigríe pásiky.
4. Urobte ceruzkou 2 diery v miestach, kde majú byť oči, a potom ich špicatými nožničkami vystrihnite.
5. Urobte ceruzkou 2 diery po bokoch masky. Navlečte klobúkovú gumičku a upravte podľa veľkosti hlavy. A už počuť tigrí rev a už vidieť tigrí tanec. Veľa zábavy!

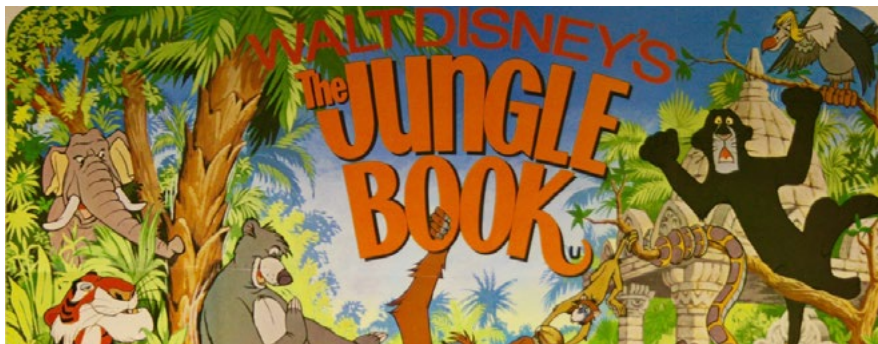

Spracované podľa: babycentre.co.uk

> Výzva 6

Vedeli ste, že krásny dobrodružný príbeh Kniha džunglí od Rudyarda Kiplinga sa odohráva v indickom pralese? Aj v Kérale žijú zvieratá ako v tomto príbehu, takže ak chcete na chvíľu nakuknúť do indickej džungle, **prečítajte si knihu alebo si pozrite rozprávku či animovaný seriál Kniha džunglí.**

Kniha džunglí (zdroj: i3.wp.com)

Kéralská kuchyňa

Viete, odkiaľ pochádzajú obľúbené kešu oriešky, zázvor alebo čierne korenie? Práve Kérala je „matkou“ týchto plodín a okrem toho aj kávy, čaju, ryže a kokosových orechov. Všetci určite dobre poznáte škoricu a vanilku. Viete však, ako chutí taký muškátový oriešok? A počuli ste už o kardamóne? Nie? Tak je načas to zistiť a ochutnať tieto koreniny pochádzajúce priamo z exotической Kéryaly!

Koreniny (zdroj: www.onepixel.com)

> Výzva 7

Aj v našich obchodoch môžete kúpiť plodiny, ktoré sa pestujú v Indii. Urobte si s rodinou alebo so spolužiakmi ovoniavačku a ochutnávku korenín Kéryaly. **Na našej webovej stránke pre vás máme aj kartičky s fotkami a názvami korenín a pár tipov na využitie tých menej tradičných v kuchyni.**

> Výzva 8

Pripravte si obľúbené jedlo otca Joya – rybie kari s ryžou. Vyskúšali sme pre vás viacero verzií a ponúkame jednoduchý recept, ktorý spolu s rodičmi zvládnete pripraviť zo surovín dostupných aj v našich končinách. (My sme toto jedlo museli variť 2 dni po sebe, tak veľmi deťom chutilo.)

RECEPT NA RYBIE KARI

Ingrediencie:

- » 1 kg ryby (tilapia, treska alebo iná biela ryba)
- » 2 cibule nakrájané na mesiačky
- » 1 kapia nakrájaná na pásiky
- » 2 lyž. garam masala (indické korenie) alebo kari korenia
- » chilli čerstvé alebo mleté podľa chuti (môžete vynechať)
- » kúsok čerstvého zázvoru (alebo ½ č. lyž. mletého zázvoru)
- » 2 lyž. paradajkového pretlaku
- » 1 lyž. citrónovej šťavy
- » 1 konzerva kokosového mlieka
- » 1 lyž. oleja
- » soľ podľa chuti

Postup:

Nakrájanú cibuľu a papriku restujeme 5 minút na oleji. Pridáme nastrúhaný zázvor a koreniny a ešte chvíľku restujeme. Ďalej pridáme paradajkový pretlak, citrónovú šťavu a kokosové mlieko. Podľa potreby podlejeme, dochutíme soľou a chvíľku povaríme. Pridáme rybu nakrájanú na menšie kúsky a varíme domäkka. Rybie kari podávame s ryžou.

Indické stolovanie (foto: Zuzana Vnenčáková)

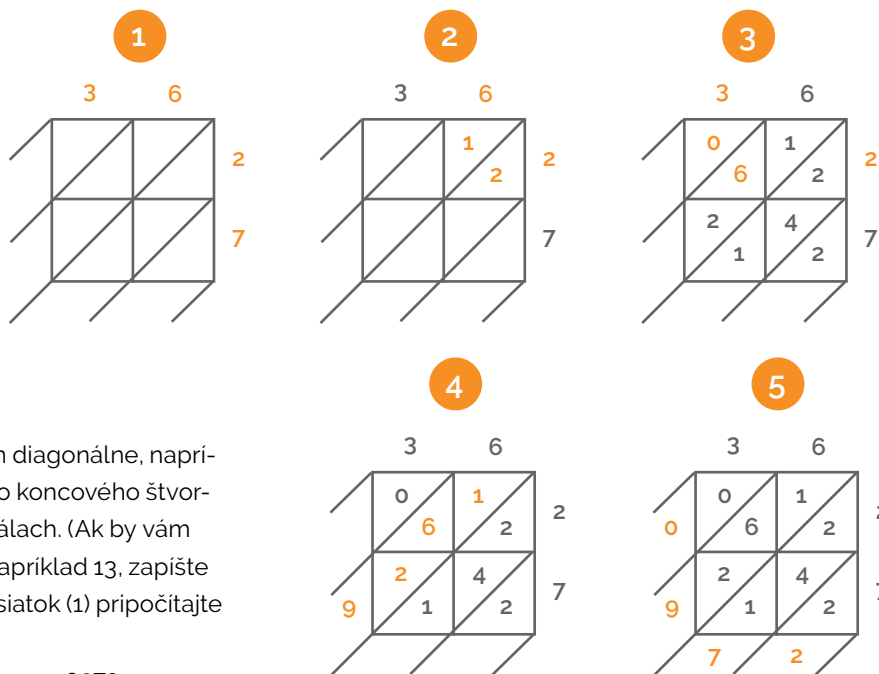
Ak sa chcete priblížiť k tradičnému indickému stolovaniu, môžete ryžu a rybie kari servirovať napríklad na kapustový list a jesť rukami :).

Indické násobenie

Vyskúšajte iný spôsob násobenia viacciferných čísel, takzvané indické násobenie. U nás sa používa pri učení matematiky metódou prof. Hejného. Je to spôsob, ako jednoduchšie násobiť viacciferné čísla.

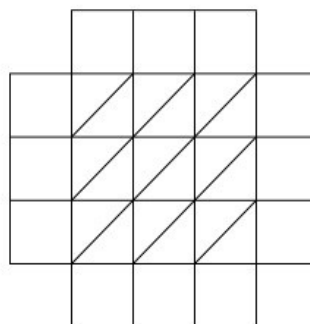
Koľko je 36×27 ?

1. Čísla vpište do tabuľky.
2. Vynásobte $6 \times 2 = 12$. Vpište číslo 12 do trojuholníkov nasledovne.
3. Postupne vynásobte a vyplňte celú tabuľku. Ak je výsledok menší ako 10, napíšte na miesto desiatok 0, $3 \times 2 = 6$.
4. Teraz spočítajte čísla v trojuholníkoch diagonálne, napríklad $1 + 6 + 2 = 9$, a výsledok zapíšte do koncového štvorčeka. Pokračujte vo všetkých diagonálach. (Ak by vám vyšlo v diagonále dvojciferné číslo, napríklad 13, zapíšte do štvorčeka jednotky (3) a počet desiatok (1) pripočítajte k nasledujúcej diagonále.)
5. Výsledok prečítame zhora dole a doprava: 0972

> Výzva 9

Doplňte do mriežky 2 ľubovoľné trojčiferné čísla (do horných a pravých okienok) a vypočítajte ich násobok.

Malajálámčina

Malajálámčina (malayāa) je jazyk, ktorým sa hovorí hlavne v Kérale. Je to jeden z 23 indických oficiálnych jazykov. Hovorí ním okolo 37 miliónov ľudí. (zdroj: wikipédia)

Slovensko – malajálamsky mini slovník

	písané	výslovnosť
Ahoj	ഹായ്	hāy
Dobrý deň	നല്ല ദിവസം	nalla divasaṁ
Dobrý večer	നല്ല വൈകുന്നേരം	nalla vaikunnēraṁ
Dobrá noc	നല്ല രാത്രി	nalla rātri
Dobré ráno	നല്ല പ് രഭാതം	nalla prabhātaṁ
Ďakujem	നന്ദി	nandi
Prosím	ദയവായി	dayavāyi
Super	സൂപ്പർ	sūppar
chlapec	കുട്ടി	kuṭṭi
dievča	പെൺ കുട്ടി	peṅkuṭṭi
mama	അമ്മ അമ്മ പിതാവ	am'ma
otec	പിതാവ്	pitāv

> Výzva 10

Napište svoje mená v malajálamčine. Pomôže vám googletranslator, kde nájdete nielen písmo, ale aj výslovnosť.

Například môžeš vyskúšať:

Jakub	യാക് കോബ്	yākkēāb
Natália	ഫാഷൻ	phāṣan

> Výzva 11

Koľkokrát dokážete bez chyby vysloviť jazykolam?

“Malajálamčan miluje Malajálamčanku a maľuje jej malajálamsku maľbu.”

> Výzva 12

Kéralčania používajú výraznú neverbálnu komunikáciu a špeciálne pohyby hlavy, niečo ako potriasanie. „Áno“ a „nie“ poznáme aj my. U nich sa však pohyb hlavy pri odpovedi áno líši od toho nášho a dokonca majú ešte aj jeden špecifický pohyb, ktorý znamená „možno áno“ alebo „možno nie“. **Naučte sa používať indické pohyby hlavou, pomôže vám v tom vtipné inštruktážne video v angličtine, na ktoré nájdete link na našej stránke.**

Tradičná kéralská móda

Tradičným indickým oblečením pre ženy je „sári“, dlhý pás látky, ktorý sa špeciálnym spôsobom obmotá okolo tela a vytvorí nádherné šaty. Sári bývajú zhotovené z rôznofarebných látok a môžu byť krásne zdobené.

Mnohí muži, hlavne na vidieku, aj v dnešných časoch s obľubou nosia „mundu“, čo je akoby dlhá zavinovacia sukňa. Ak potrebujú kratšiu verziu, jednoducho si ju zahnú a zastrčia za pás.

> Výzva 13

Vytvorte zo šatiek a látok tradičné indické oblečenie sári pre dievčatá a mundu pre chlapcov a odfoťte sa. Tipy a návody na tradičné indické obliekanie nájdete na našej stránke.

Kéralský odev (zdroj: i.pinimg.com)

Tanec Kathakali

Kathakali je typické umenie Kéraly. Katha znamená príbeh a kali tanec. Je hlboko spojený s hinduistickou mytológiou. (Ukážku si môžete pozrieť cez odkaz na našej webovej stránke.)

Celý príbeh je vyjadrený pomocou gest rúk, postavenia nôh a majstrovským ovládaním svalov tváre. Dobrý herec kathakali ovláda zvlášť svaly líc, obočia, pier aj nosa.

> Výzva 14

Zahrajte sa „Kathakali improvizácie“. Napíšte si na malé papieriky témy. V malých skupinkách (2 – 4 členov) si vylosujte tému a pripravte krátke kathakali divadielko. Využívajte postoj tela, gestá rúk a mimiku svojej tváre. Ostatní hádajú, čo sa snažíte zahrať. O zábavu bude určite postarané.

Kathakali (zdroj: pixabay.com)

Výtvarné umenie

„Pookalam“ sú tradičné sypané obrazy. Kéralčania vytvárajú z lupienkov kvetov a iných prírodnín nádherné obrazce.

> Výzva 15

Vytvorte sypaný obraz z prírodných materiálov, ktoré máte k dispozícii. Použiť môžete napríklad: ryžu, mak, červenú šošovicu, fazuľu, mungo fazuľky, krupicu, kukuričnú krupicu, obilniny, ihličie zo stromov, konáriky, prvé jarné kvietky. Hľadajte rôzne farby a tvary.

1. Na papier si nakreslite alebo vytlačte obrázok. (Nepoužívajte príliš malé detaily.) Inšpirovať sa môžete šablónami na našej stránke.
2. Premyslite si, ktorý materiál použijete na ktorú plošku obrázka. Zvážte striedanie farieb a materiálov tak, aby obrázok pekne vynikol.
3. Naneste disperzné lepidlo na jednu plošku obrázka a opatrne nasypťte materiál podľa výberu. Suchým štetcom odhrňte, čo sa dostalo do okolia plošky s lepidlom.
4. Pokračujte, kým nie sú zasypané všetky plošky obrázka, a nechajte uschnúť.

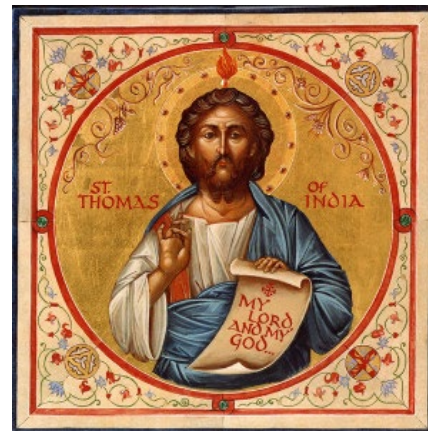
Pookalam (zdroj: pixabay.com)

Kresťanstvo

Vedeli ste, že kresťanstvo do Kéraly priniesol apoštol Tomáš? Podľa jednej legendy odišiel Tomáš po Kristovom nanebovstúpení medzi Partov ako misionár a dostal sa až do Indie. Dodnes ho kresťania v Indii uctievaajú ako zakladateľa kresťanstva.

S pobytom Tomáša v Indii súvisí jedna legenda. Údajne tu od miestneho kráľa menom Gundaphar dostal poverenie postaviť palác. Poskytnuté peniaze však Tomáš tajne rozdával chudobným. Kráľ videl, že stavba vôbec nenapreduje, a Tomáš mu ako vysvetlenie povedal, že „palác bude môcť vidieť až po smrti, pretože je stavaný v nebi“. Vtedy zázračne ožil kráľov mŕtvy brat a potvrdil Tomášove slová. Na kráľa to malo taký účinok, že sa sám stal kresťanom. Z historického hľadiska je zaujímavý fakt, že meno kráľa Gundaphara nie je vymyslené, panovník takého mena skutočne v Indii žil. Našli sa mince pochádzajúce z 1. stor. po Kristovi s jeho menom. Tento nález a odveké uctievanie hrobu sv. Tomáša v Majlapure hovorí v prospech rozprávania o apoštolskom účinkovaní sv. Tomáša v južnej Indii.

Apoštol Tomáš (zdroj: martinoseb.eu)

> Výzva 16

Apoštolu Tomáša poznáme z evanjelií. **Vyhľadajte podľa súradníc Jn 20, 24-29 udalosť, ktorá sa stala po Ježišomv zmrŕtvychvstaní, a doplňte do tajničky Tomášovo zvolanie pri stretnutí s Ježišom.**

		N			J					M			!
--	--	---	--	--	---	--	--	--	--	---	--	--	---

Svätci Kéraly

Z Indie pochádza mnoho výnimočných ľudí, o ktorých sa dozvedel celý svet. Patria medzi nich občianski aktivisti, filozofi, vládcovia, vedci, spisovatelia, nositelia Nobelovej ceny, ale aj svätci. Niektorých z nich možno aj poznáte, napríklad Matka Tereza, ktorá zasvätila svoj život pomoci tým najchudobnejším, a Mahatma Gándhí, ktorý sa celý život zasadzoval za mierové a nenásilné riešenia konfliktov a dialóg. Zistili sme, že priamo z Kéraly pochádzajú:

Blahoslavená Rani Marie Vattali bola usilovnou zástankyňou a hrdinkou pre chudobných, ponížovaných, nechcených. Starala sa o ľudí, ktorí boli zneužívaní a vydieraní finanč-

nými skupinami. A pre túto svoju odvážnu a nebezpečnú službu aj prišla o život rukou najomného vraha.

Svätá Eufrasia žila svoj rehoľný život v hlbokom zjednotení s Bohom. Ľudia ju volali „Modliaca sa matka“. Spolusestry pri pohľade na jej tvár pozorovali mier a spokoj-

nosť, a tak ju začali volať „Mobilný svätostánok“.

Svätý Kuriakose Eliáš Chavara významne prispel k pokroku spoločnosti a sýro-malabarskej cirkvi, a preto ho nazývajú pionier (priekop-

ník). Bol to aktívny a súčasne kontemplatívny rehoľník. Napísal dielo Testament milujúceho otca, stal sa patrónom rodiny. Jeho heslom bolo „posvätenie seba a spása iných“.

> Výzva 17

Vymyslíte každému z vašej skupiny (triedy, stretka, rodiny) nejaké ocenenie, podľa jeho výnimočnosti, schopností, dobrých vlastností. **Budte kreatívni a na každom skúste nájsť niečo originálne. Napríklad Cena za láskavú komunikáciu, Cena za tvorivosť, Cena za poriadkumilovnosť a iné.**

Obrazky svätých (zdroj: zivotapisvatyoch.sk)

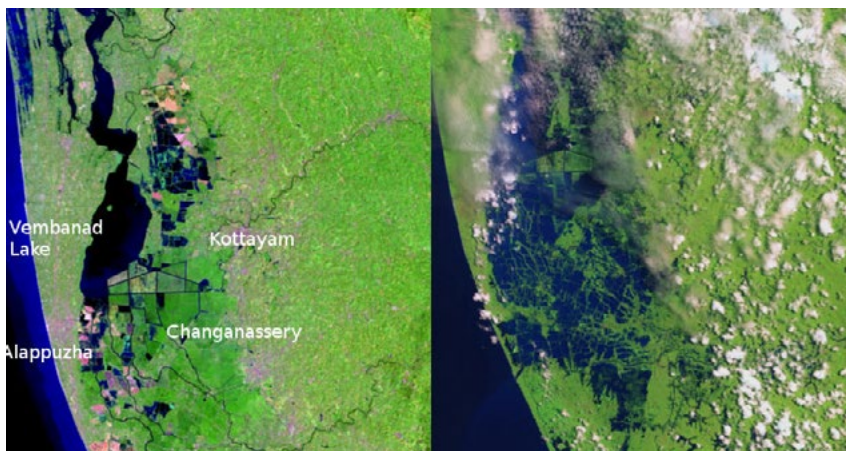

Voda

NEUDRŽATELNÝ ŽIVEL

V auguste 2018 zasiahli Kéralu mohutné povodne, ktoré boli podľa slov miestnych obyvateľov najhoršie za posledných 100 rokov. Silné monzúnové dažde rozvodnili rieky do takej miery, že sa začali vylievať zo svojich korýt a zaplavili takmer celú krajinu. V re-

gióne Idukki na juhu Kéraly bol napr. nárast priemerných zrážok až o 94 %. Takúto vodu nikto nečakal a nikto na ňu ani nebol pripravený. Po prvýkrát preto museli v krajine otvoriť 35 z 54 vodných nádrží, ktoré už neboli schopné udržať vodu pritekajúcu z okolitých riek.

Kérala pred a po záplavách (NASA snímky, zdroj: wikipédia)

Muž uviaznutý počas záplav (zdroj: Breads Bangalore - India)

Povodeň v číslach

- » 1,45 milióna ľudí v humanitárnych táboroch
- » 20 000 zničených domov
- » takmer 500 mŕtvych
- » zničených 57 000 ha poľnohospodárskej pôdy, 8 000 kusov uhynutého dobytká
- » 35 rozsiahlych zosuvov pôdy
- » dažde obrali ekonomiku o 195,2 miliardy rupií
- » 83 000 km ciest zničených (z toho 16 000 km frekventovaných komunikácií)

Voda sa liala doslova zovšadiaľ. Vytopila a zničila tisíce domov, škôl, nemocníc, chrámov a iných dôležitých administratívnych budov. Podmyla cesty a mosty, v dôsledku čoho boli mnohí obyvatelia, hlavne na vidieku a vo vysoko položených oblastiach, odrezaní od okolitého sveta a rýchlej pomoci. Vyše 400 ľudí prišlo o život a desiatky obyvateľov zostalo nezvestných.

V dôsledku neustálych vodných prívalov na mnohých miestach došlo k nebezpečným zosuvom pôdy. Mnohé polia a veľké poľnohospodárske plochy zostali úplne zdevastované. Ohrozené boli aj miestne voľne žijúce zvieratá a dobytok. Takmer jeden a pol milióna ľudí muselo byť evakuovaných a premiestnených do humanitárnych táborov. Po dvoch týždňoch začal dážď slabnúť a voda klesať. Až vtedy sa postupne začala ukazovať spúšť, ktorú po sebe záplavy zanechali.

Uprostred ruín (zdroj: Breads Bangalore – India)

Čo je skutočnou príčinou?

Keď vláda Kéraly hľadala príčiny záplav, začali sa ozývať hlasy odsudzujúce zle navrhnuté vodné nádrže, ktoré nedokázali udržať vodu z okolitých riek pohromade. Hoci boli tieto námietky opodstatnené, neodpovedali však na otázku, odkiaľ sa vzalo toľko vody. Nakoniec sa predstavitelia Kéraly i odborníci po dôkladnom zhodnotení situácie zhodli na tom, že záplavy vznikli dôsledkom klimatických zmien, ktoré sú čoraz viac evidentné aj v tejto oblasti.

Klimatické zmeny a znečisťovanie (zdroj: pixabay.com)

Zmena, ktorá sa týka všetkých

Hoci sa v prípade Kéraly hovorilo o výrazných výkyvoch počasia, neobvykle vysokých zrážkach a pod., v skutočnosti sú tieto zmeny súčasťou jednej veľkej klimatickej zmeny, ktorá sa týka nás všetkých. A hoci ide o prirodzený proces, vplyvom ľudskej činnosti nadobúda rýchlejší a výraznejší spád. Od druhej polovice 20. storočia muselo ľudstvo čeliť viacerým environmentálnym problémom ako hrozba používania jadrových zbraní, zoslabovanie ozónovej vrstvy, ktorá chráni našu zem pred nebezpečným ultrafialovým žiarením Slnka, ako aj rýchla zmena klímy, ktorá predstavuje najaktuálnejší a najzávažnejší problém súčasnosti.

Znečistenie plastovým odpadom má tiež negatívny dopad na našu Zem

(zdroj: Breads Bangalore - India)

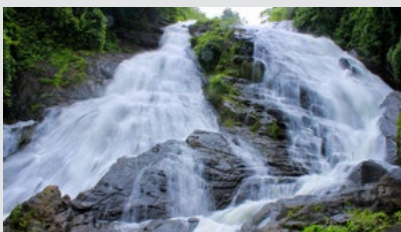
Život v obrovskom skleníku

Jedným z najdôležitejších indikátorov klimatickej zmeny je globálne otepľovanie, ktoré je výsledkom neustáleho baženia ľudí po prírodných zdrojoch. Prikladom je ťažba fosilných palív (ako je ropa, uhlie, zemný plyn, urán a pod.). Tie sa od priemyselnej revolúcie v 18. storočí ťažia a spaľujú stále vo väčšom množstve. Ich vypúšťaním do ovzdušia sa za-

čalo meniť chemické zloženie našej atmosféry. Z našej zeme tak vznikol veľký skleníkový efekt, v ktorom nám je stále viac a viac horúco. Napriek tomu tento proces znečisťovania stále trvá a jeho obmedzenie je pre ľudstvo (predovšetkým pre bohaté krajiny) ťažkým orieškom, pretože by kráča- lo ruka v ruku s obmedzením ekonomického rastu a s tým spojeného komfortu, na ktorý sme si v priebehu rokov zvykli.

Extrémne suchá sú následkom klimatickej zmeny (foto: Adriana Mahdalová)

Negatívny dopad na prírodu

- » Od priemyselnej revolúcie vzrástla svetová teplota o 0,8 °C a vedci tvrdia, že môže stúpnuť až o 2 °C. Takéto rýchle zahrievanie spôsobuje:
- » roztápanie ľadovcov a zvýšenie hladiny oceánov – ľadovce na Severnom póle a ľadová pokrývka na Antarktíde miznú, zároveň je pravdepodobné, že do roku 2050 zmizne až 75 % ľadovcov vo švajčiarskych Alpách
- » pribúdanie prírodných katastrof – na niektorých územiach (napr. v Afrike) dochádza stále častejšie k extrémnym suchám, v zalesnených oblastiach (Európa, Amerika) sú rozsiahle požiare, v monzúnových oblastiach a blízko pobreží sa stále častejšie vyskytujú povodne, ako aj veterné smršte, hurikány či tornáda. Všetky tieto katastrofy so sebou prinášajú ľudské i ekonomické straty
- » posúvanie vegetačných pásiem – smerom k pólom a posúvanie vegetačných stupňov smerom hore s rastúcou nadmorskou výškou. Mnohé rastliny a živočíchy sa takýmto teplotným zmenám nevedia prispôbiť alebo sú naopak druhy, ktoré sa objavia na miestach, kde sa predtým nevyskytovali
- » zánik biodiverzity – v prípade napr. morských koralov, ktoré sú útočiskom i zdrojom potravy pre mnohé iné živočíchy, stačí, aby sa teplota vody zvýšila iba o 1 °C a začnú odumierať.

Dopad na človeka

Kvalita života človeka a jeho zdravie závisí od mnohých faktorov, ako sú kvalitné potraviny, pitná voda, čisté životné prostredie, bezpečné obydľia a dobré sociálne podmienky. Dôsledkom stále častejších prejavov klimatickej zmeny sú však tieto základné potreby ohrozované. Stále častejšie dochádza k:

- » **vysychaniu vodných zdrojov** – s ktorým súvisí aj nedostatok jedla a potravy pre človeka i domáce zvieratá
- » **znehodnocovaniu úrody** – vypestované plodiny sú dôsledkom záplav alebo sucha odplavené alebo vyschnuté
- » **výskytu rôznych chorôb** – ktoré sa rozširujú v dôsledku zvyšovania teploty
- » **presídleniu a utečenectvu** – ľudia sú pre nedostatok zdrojov a pre katastrofy nútení hľadať nové miesta na život
- » **ekonomické dôsledky** – hľadanie nových možností v boji proti následkom klimatických zmien a prevencia v rámci dlhodobého

rozvoja krajín si vyžaduje financie, čím neskôr sa problémy začnú riešiť, tým vyššie sú náklady.

Kérala po katastrofe

V prípade Kéraly začala vláda situáciu po povodni riešiť veľmi rýchlo. Okrem riešenia následkov prijala aj určité opatrenia v oblasti riadenia prírodných katastrof. Začalo sa s mapovaním území náchylných na záplavy v záujme prípravy mitigačných (zmiernujúcich) opatrení. Zakázali sa veľké stavebné projekty v oblastiach krutých záplav a začalo sa s výstavbou nových štruktúr na zachytávanie vody ako jazerá, rybníky, ako aj s čistením zanesených hlavných vodných nádrží a s odstraňovaním prekážok.

Taktiež sa prijali finančné plány na zabezpečenie investícií do zalesňovania a ochrany vegetácie, ktorá vodu zachytáva. Založili sa miestne komisie na plánovanie riešenia v čase krízy, ako aj komisie na vzdelávanie a verejnú komunikáciu, ktoré by ľudí včas upozornili na hroziace nebezpečenstvo.

Muž na plti (zdroj: Breads Bangalore – India)

AKO TENTOKRÁT POMÔŽE TEHLIČKA?

Verejnou zbierkou Tehlička chceme tento rok pomôcť chudobným rodinám v Kérale, ktoré boli poškodené záplavami a prišli o svoje domovy. Z výťažku postavíme nové domy pre mnohopočetné rodiny, opravíme ďalšie poškodené obydlia a zabezpečíme živobytie pre tých, ktorí sú z ekonomicky slabších oblastí. Pridajte sa aj vy na www.tehlicka.sk

Aktivity a výzvy

č.2

Otec Joy, zaznamenali sme správy o desivých povodniach na území Kéraly. Môžete nám o tom povedať viac?

Otec Joy: Samozrejme. Všetko sa to odohralo koncom minulého leta, v auguste 2018. Silné dažde rozvodnili rieky, ktoré sa začali vylievať zo svojich koryt. Vody bolo toľko, že ani väčšina vodných nádrží ju už nedokázala udržať, a tak museli byť otvorené, aby sa nepretrhli. Voda sa liala doslova zo všetkých strán a brala všetko, na čo narazila. Domy, cesty, mosty, zvieratá aj ľudí... Mnoho obyvateľov ostalo odrezaných od sveta a od pomoci – najmä na vidieku a v horách, kam bolo pre zničené komunikácie takmer nemožné sa dostať. Celé rodiny uviazli na streche domu alebo inom vyvýšenom mieste bez jedla a vody často aj na niekoľko dní!

Aby ste mi správne rozumeli, obdobie monzúnov nie je v Kérole ničím nezvyčajným, obyvatelia sú zvyknutí na dažde a záplavy počas neho. Opakuje sa každý rok, keďže sa nachádzame v monzúnovej oblasti. Ale toto bolo niečo iné ako zvyčajne, oveľa horšie. Podľa miestnych to boli najhoršie povodne za posledných 100 rokov! Na takúto vodu neboli pripravení.

Trvalo asi dva týždne, kým sa dažde zmiernili a voda postupne klesla. Odhaduje sa, že pri týchto povodniach prišlo o život 400 ľudí a mnohí ostali nezvestní. Veľa domov bolo zrovnaných so zemou, poškodených alebo minimálne zanesených bahnom. Voda vzala aj množstvo zvierat, či už domácich, ale aj voľne žijúcich, a zničila polia a záhrady. Ľudia tak prišli o svojich milovaných, svoje domovy a mnohí aj o jediné živobytie, ktoré mali.

Jedným z príbehov ľudí, ktorí zažili povodne, je príbeh pána Antonyho a jeho rodiny. Je smutným, no krásnym rozprávaním o obrovskej odvahe a nezištnosti jednoduchého rybára, ktorý aj v najťažších chvíľach dokázal myslieť na iných. Porozprávala nám ho jeho dcéra Mala.

Trpiace rodiny v Kérole (zdroj: Breads Bangalore – India)

Stalo sa to 15. augusta tohto roku. Nikto z nás nečakal takúto povodeň. Voda sa odrazu prihnala z hôr a prúd bral všetko, čo mu stálo v ceste. Ľudia v panike kričali, snažili sa utiecť. Ja som rýchlo bežala do kuchyne, kde už vystrašene stáli mamka, brat aj starká. Hrozne som sa bála, nevedela som, čo robiť. Našťastie, ocko bol rybár, a tak hneď ako začala voda stúpať, bežal k lodi, odviazal ju a zobral nás všetkých do bezpečia. Potom znova nastúpil na loď, aby mohol pomôcť aj iným. Báli sme sa oňho, prehovárali sme ho, aby ostal s nami, no nedal sa presvedčiť. „Mám loď, musím im pomôcť!“ S týmito slovami odišiel.

V ten deň zachránil veľa životov, no večer, keď sa chcel celý vyčerpaný vrátiť naspäť k nám, nečakane ho strhol spodný prúd a zmizol pod vodou. Viacerí sa ponáhľali pomôcť mu, hľadali ho vo vode, ale márne. Jeho telo sa našlo až o niekoľko dní neskôr.

Bol to pre nás všetkých veľmi ťažký čas, v jeden deň sme prišli o všetko – o domov aj o ocka. Nevedeli sme, čo bude ďalej. Keď po niekoľkých dňoch voda opadla a

mohli sme sa vrátiť k nášmu domu, zistili sme, že okrem blata a menších škôd nie je veľmi zničený. Mali sme šťastie v nešťastí, ostala nám aspoň strecha nad hlavou – na rozdiel od mnohých iných. Bez ocka sme si však nevedeli predstaviť budúcnosť. On sa staral o našu rodinu, mamka prácu nemala a ja s bratom sme ešte študovali. V tejto bezradnej situácii sme však neostali dlho sami. Čoskoro o nás nejaki dobrí ľudia povedali saleziánom don Bosca a tí nám finančne pomohli.

Nášho ocka nám už nič nevráti a ani všetky peniaze sveta nezahoja ranu, ktorá v nás ostala, ale v tejto situácii pre nás podpora od saleziánov znamenala veľmi veľa. Vďaka nej sme v tom ťažkom čase po ockovej smrti dokázali pokryť základné životné potreby. Bez nej by sme s bratom museli ukončiť štúdium na vysokej škole, keďže sme neboli schopní ho ďalej platiť.

A hoci sa miesto po ockovi v našom srdci už asi nikdy úplne nezaplní, pomaly sa vraciame späť do bežného života. A sme veľmi vďační saleziánom, že nám v tom svojim darom pomohli.

> Výzva 18

Na začiatku tejto brožúry ste sa dozvedeli o klimatických zmenách – o tom, čo to je a prečo sa dejú, čo je to globálne otepľovanie a skleníkový efekt a aký dopad má toto všetko na našu planétu. **Teraz si môžeme spraviť jednoduchý pokus, aby sme v praxi videli, ako funguje taký skleníkový efekt:** (zdroj: www.debrujar.cz)

Pomôcky: 2 poháre, veľká sklenená miska, teplomer, voda, lampička

Návod: Oba poháre naplníme do $\frac{3}{4}$ studenou vodou. Jeden pohár zakryjeme sklenenou miskou. Na oba poháre necháme svietiť lampičku, prípadne môžeme využiť aj Slnko, ak dostatočne svieti. Počkáme najmenej 60 minút, potom poháre vezmeme a v oboch teplomerom odmeriame teplotu vody.

Záver: Voda v pohári pod miskou bude teplejšia ako v pohári bez misky. Miska v pokuse zohrala rovnakú úlohu, ako skleníkové plyny, ktoré zadržujú slnečné teplo v atmosfére.

Princíp, na akom funguje skleníkový efekt: Skleníkové plyny sú zlúčeniny, ktoré vďaka svojim fyzikálnym vlastnostiam prepúšťajú krátkovlnné žiarenie teplých telies a naopak, pohlcujú dlhovlnné žiarenie telies chladnejších, čím seba a okolie zohrievajú. V praxi teda prepúšťajú žiarenie Slnka smerom k Zemi, ktoré tak dopadne až na zemský povrch. Spätné žiarenie chladnejšieho povrchu Zeme už molekuly CO₂ dokážu pohltiť a ohrievajú tak okolitý vzduch. Z toho usudzujeme, že atmosféra sa zohrieva tým viac, čím vyššie je v nej množstvo skleníkových plynov. Odhaduje sa, že v súčasnosti skleníkové plyny zvyšujú teplotu asi o 33 °C oproti stavu, keby neboli v atmosfére žiadne. To je pre nás samo o sebe pozitívne, pretože bez nich by celá Zem bola zamrznutá (-18 °C). Je však rovnako jasné, že vyššie množstvo týchto plynov by teoreticky malo priniesť aj ďalšie zvyšovanie teploty.

> Výzva 19

Niekedy sa nám môže zdať, že veci, čo sa dejú vo svete, sa nás netýkajú. Že ja aj tak nič nezmením. Skúste si pozorne prečítať nasledovný príbeh a zamyslieť sa nad ním.

PRÍBEH O MORSKÝCH HVIEZDICIACH, BRUNO FERRERO

Nad morom sa rozpútala strašná búrka. Ostré poryvy vetra pretínali vodu, dvíhali ju v obrovských vlnách, ktoré narážali na pobrežie ako údery kladiva a ako oceľové radlice preorávali morské dno a vyhadzovali z hĺbín na desiatky metrov od mora malé zvieratká, kôrovce, mäkkýše.

Keď búrka prešla a voda sa utišila a ustúpila, pobrežie bolo plné bahna, v ktorom sa v agónii zmietať tisíce a tisíce morských hviezdíc. Bolo ich toľko, že pobrežie sa zdalo zafarbené do ružova.

Prilákalo to množstvo ľudí z celého pobrežia. Prišli si to nafilmovať aj televízia. Morské hviezdice sa už skoro nehýbali. Umierali.

Prizeral sa na to aj jeden otec s dieťaťom, ktoré držal za ruku. Chlapček sa pozeral na malé morské hviezdice očami plnými smútku. Všetci tu stáli, pozerali, ale nik nepohol ani prstom. Chlapček sa zrazu vyšmykol z otcovej ruky, vyzul sa a rozbehol sa na pobrežie. Sklonil sa a do malých rúčok nabral tri malé hviezdice a utekal ich zaniest do vody. Potom sa vrátil a pokračoval vo

svojej práci.

Z betónového zábradlia ktosi zvolal:

„Čože to robíš, chlapče?“

„Odnášam do mora morské hviezdice. Ináč všetky zahynú na pobreží,“ odpovedalo chlapča a bežalo ďalej.

„Je ich tu na pobreží na tisíce, je ich tak mnoho, že ich nemôžeš zachrániť všetky!“ kričal muž. „To sa stáva na pobreží každého mora. Nemôžeš zmeniť veci!“

Chlapča sa usmialo, sklonilo sa, vzalo ďalšiu morskú hviezdicu a hodilo ju do vody a povedalo: „Pre túto hviezdicu som veci zmenil.“ Muž sa na chvíľu stiahol, sklonil sa, vyzul a zostúpil na pobrežie a začal zbierať morské hviezdice a hádzať ich do vody. Po chvíli zostúpili na pobrežie dvaja chlapci a tak zbierali hviezdice už štyria. O pár minút ich bolo už päťdesiat, potom sto, dvesto, tisíc a všetci odnášali morské hviezdice do vody. A tak ich všetky zachránili.

Na zmenu sveta by stačilo, keby niekto, hoci malý, mal odvahu začať.

Pokus doma s deťmi (foto: Zuzana Vnenčáková)

> Výzva 20

Rozhodnite sa a začnite bojovať. Pozrite sa na zoznam vecí, ktoré pomáhajú zmenšiť negatívne klimatické zmeny. Vyberte si, čím môžete meniť svet a začnite už dnes.

Zoznam tipov „ako zachrániť svet“

Choď do školy (mesta, kina...) pešo, na bicykli alebo kolobežke. Obmedz cestovanie autom a autobusmi.

Väčšina dopravných prostriedkov vypúšťa do ovzdušia zmes plynov, ktoré ho znečisťujú a prispievajú ku globálnemu otepľovaniu.

Recykluj.

Zmiešaný odpad sa ukladá na skládky alebo sa spaľuje. Pritom najmä z nevytriedených plastov uniká množstvo chemikálií, ktoré znečisťujú ovzdušie, vodu i pôdu.

Produkuj menej odpadu. Kúp si radšej nebalené ovocie a zeleninu, pečivo, prines si na ne vlastné vrečko (napr. zo starých záclon a pod.). Dones si vlastnú tašku či batoh, do ktorého dáš nákup.

Nie všetky plasty sa dajú recyklovať, iné môžu prejsť recykláciou len niekoľkokrát. Takisto ani všetky druhy papiera nie sú vhodné na recykláciu. Zo zmiešaného odpadu sa pri spaľovaní uvoľňuje CO₂. Ideálnou cestou je vyhadzovať čo najmenej.

Nepoužívaj slamku. Odmietni si ju zobrať aj v kine či fastfoode.

Si už dosť veľký na to, aby si vedel piť z pohára. Slamky patria medzi plastové výrobky, ktoré sa nedajú recyklovať a končia na skládkach, v riekach a oceánoch, kde spôsobujú problémy vodným živočíchom a vtáctvu. Stále je dosť miest, kde ti ich budú dávať, ale čím viac ľudí ich bude odmietať, tým skôr rôzne podniky a firmy pochopia, že je zbytočné ich nakupovať...

Začni používať tuhý alebo guľôčkový dezodorant, sprav si domácu, ručne vyšľahanú šľahačku z čerstvej smotany, vyhni sa nákupu sprejov obsahujúcich freóny.

Freóny sú takisto zaradené medzi skleníkové plyny. Nájdeš ich v baleniach rôznych sprejov (napr. v dezodorantoch), v starých chladničkách, ale aj v šľahačke v spreji, ktorú bežne kúpiš v potravinách.

Predtým, ako si vypýtaš nový sveter, tričko, nohavice, topánky... sa zamysli, či ich naozaj potrebuješ. Nevhadzuj nič len preto, že to má dieru alebo preto, že sa ti to už nepáči. Nauč sa zašit si deravú ponožku. Dohodni sa so spolužiakmi v triede alebo s kamarátmi a urobte si výmenné trhy s oblečením.

Rýchlosť, akou nakupujeme oblečenie, a množstvo, koľko ho nakupujeme, sú obrovské! Samozrejme, že chceme, aby stálo čo najmenej. Chceme všetko a chceme to rýchlo. Ideálne hneď. Ale málokto sa zamyslí nad tým, ako je možné, že je to všetko také lacné. Veľkú časť oblečenia v nákupných centrách tvorí tovar vyrobený práve v krajinách ako je India, kde ľudia (a často aj deti!!!) pracujú v hrozných podmienkach a za biedny plat. Materiály sú nekvalitné, často z umelých vlákien, takže toto oblečenie sa rozkladá rovnako ťažko ako napr. plastová fľaša!

> Výzva 21

Človek je vrcholom stvorenia, ale napriek tomu nedokáže prírodu skrotiť a ovládať. Pánom sveta je Stvoriteľ. Jeho moc spočíva v jeho nekonečnej Láske. A k tomu pozýva aj nás, k láske a starostlivosti o jeho stvorenie. **Pozývame vás k modlitbe – či už individuálnej, alebo spoločnej s priateľmi, či doma v rodine.** Tipy na úmysly modlitieb:

- » vďaka za krásny svet, ktorý Pán Boh stvoril z lásky pre nás ľudí
- » vďaka za Kéralu, nádhernú vzdialenú krajinu
- » odprosenie za nás ľudí, ktorí sa zle správame k prírode
- » odprosenie za konzum a nemiernosť
- » prosba za ľudí Kéraly, ktorí trpia následkom povodní
- » prosba za tých, ktorí prišli o svoj domov a prácu
- » prosba za tých, ktorí stratili počas záplav niekoho blízkeho
- » prosba o večný život v Bohu pre tých, čo zomreli počas záplav
- » prosba o požehnanie pre projekty obnovy Kéraly
- » vďaka a prosba o požehnanie pre všetkých dobrovoľníkov a podporovateľov obnovy
- » prosba za našu zodpovednosť, aby sme svojim zodpovedným životným štýlom predchádzali klimatickým zmenám

VRÁTĚME, ČO VODA VZALA

Záchranná akcia (zdroj: Breads Bangalore – India)

Už počas záplav, ako aj po nich, sa začali mnohí jednotlivci, rôzne skupiny i organizácie doma i v zahraničí mobilizovať, aby pomohli obetiam postihnutým nešťastím. Do aktívnej pomoci sa zapojili aj miestni saleziáni, keďže medzi poškodenými boli aj mnohé rodiny študentov navštevujúcich saleziánske školy.

Humanitárna pomoc a tábory

Počas prvých dní na kritických miestach záplav zasahovali záchranné jednotky i dobrovoľníci, ktorí vyslobodzovali obeť z vytopených obydli. Niektorí ľudia ostali uviaznutí na strechách budov alebo v ruínach. Na ich vyslobodenie boli často potrebné letecké záchranné akcie. Tito

Matrace pre obeť záplav (zdroj: Breads Bangalore – India)

ľudia boli umiestnení v záchranných táboroch, kde im poskytli jedlo, ošatenie, lieky, potravinové doplnky, matrace i psychosociálnu podporu

na ľahšie prekonanie trauma. Táto efektívna pomoc bola možná aj vďaka prejavenej solidárnosti prostredníctvom mnohých zbierok.

Saleziánski študenti pomáhajú pri opravách (zdroj: Breads Bangalore – India)

Saleziánski študenti v akcii

Keď voda opadla, bolo potrebné začať s čistením zasiahnutých území od nánosov a ruín, ako aj doplniť domácnosti potrebným vybavením. Do chodu bolo nevyhnutné okrem obydlí uviesť aj mnohé štátne inštitúcie ako školy, administratívne a správne budovy. Na tejto fáze obnovy sa zúčastnili aj saleziánski študenti. Okrem čistenia budov sa zapojili aj do opätovnej elektrifikácie vyše stovky domovov a do zbierky školských pomôcok pre svojich spolužiakov.

Oprava a výstavba nových domov

Zároveň sa začalo s okamžitou opravou poškodených domov či výstavbou tých zrútených. Táto časť ob-

novy trvá prakticky až doteraz a určite pomôže aj verejná zbierka Tehlička, z ktorej by mali mať úžitok predovšetkým sociálne slabšie rodiny. Vďaka výťažku budeme môcť postaviť domy

rodinám zo 7 dištriktov, opravíme zničené obydlia a zabezpečíme živobytie kúpou dobytká a finančným príspevom ďalším rodinám v núdzi bez dlhodobého príjmu.

Elektrifikácia (zdroj: Breads Bangalore – India)

Aktivity a výzvy

č.3

Otec Joy, aké škody napáchali záplavy v Kérale?

Otec Joy: Škody sú obrovské. Voda zničila tisíce domov a vyhnala desaťtisíce ľudí zo svojich domovov. Väčšina z nich bývala v dobrých stabilných domoch, niektoré boli práve rekonštruované, a teraz sú zdevastované. Ľudia sú zhromaždení v humanitárnych táboroch, ale aj v nich často chýba voda, jedlo, oblečenie, lieky, elektrina... Voda zaliala polia a spôsobila masívne zosuvy pôdy. Je to veľké nešťastie.

Ako v regióne pomáhajú saleziáni Dona Bosca?

Otec Joy: Saleziáni Dona Bosca rozbehli v Kérale projekt, ktorý už pomohol takmer 40 000 ľuďom. Jeho súčasťou sú rôzne kampane, ktoré zabezpečujú jedlo, oblečenie, lieky, hygienické potreby a nevyhnutné potreby do domácnosti. Vzhľadom na to, v akom stave ostali obydlia po záplavách, súčasťou projektu je aj pomoc pri upratovaní a obnove budov po záplavách.

Študenti odborných saleziánskych škôl sa taktiež zapojili do pomoci – pomáhajú s elektrifikáciou dočasných ubytovaní v regióne Wayanad. Okrem tejto materiálnej pomoci je veľmi dôležitá aj psychosociálna podpora pre ľudí, aby sa dokázali vyrovnáť so svojimi stratami, obnoviť svoje bývanie a nájsť si živobytie.

Môžu pre Kéralu niečo urobiť aj ľudia na Slovensku?

Otec Joy: Samozrejme. Za každú pomoc budeme veľmi vďační! Môžu sa zapojiť do aktivít zbierky Tehlička. Vyzbierané peniaze sa použijú na pomoc tým, ktorí sú na tom ekonomicky najhoršie a bez našej pomoci neprežijú. Saleziáni spolu so štátnymi inštitúciami a inými neziskovkami už začali

Čistenie domov po záplavách (zdroj: Breads Bangalore – India)

Útek pre vodu (zdroj: Breads Bangalore – India)

identifikovať takéto rodiny. Financie zozbierané v Tehličke budú súčasťou väčšieho projektu podpory, ktorý už prebieha.

A ako týmto rodinám pomôžete?

Otec Joy: Naším plánom je postaviť niekoľko nových domov pre rodiny najviac zasiahnuté povodňou a pomôcť s opravou tých domov, ktoré boli poškodené v menšej miere. Nové domčeky budú mať

rozlohu 42,22 m² a v každom takom dome bude bývať cca. 5-členná rodina. Rodinám, ktoré prišli počas povodní o živobytie, vieme pomôcť k sebestačnosti dvoma spôsobmi. Rodina žijúca na vidieku dostane kravu a mlieko z nej budú môcť využiť na vlastnú spotrebu alebo na predaj. Rodine žijúcej v meste, ktorá už má skúsenosť s predajom, pomôžeme rozbehnúť obchod so zmiešaným tovarom.

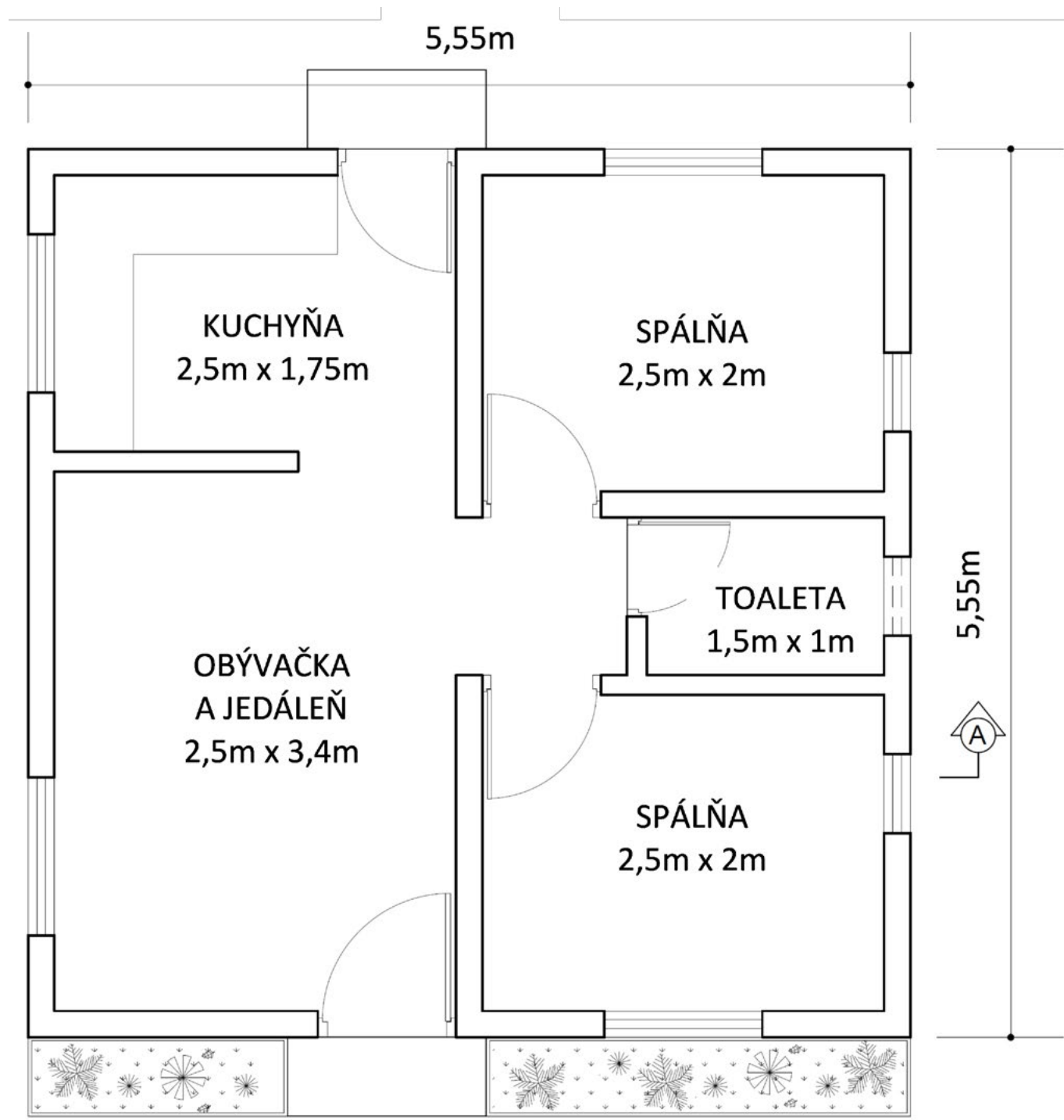
> Výzva 22

Nové domy, ktoré budú saleziáni stavať pre rodiny v Kéraly, majú rozlohu cca. 42 m². Zistite (odmerajte a vypočítajte), akú rozlohu má váš byt, vaša izba, vaša trieda. Poproste o pomoc niekoho staršieho, dospelého.

> Výzva 23

Postavte (sami alebo v skupinke) maketu domčeka podľa projektu z Kéraly. Použiť môžete ľubovoľný materiál (paličky z nanukov, kamienky, konáriky, hlinu, plastelínu, samotvrdnúcu hmotu...) Ak sa do tohto projektu pustíte viacerí, môžete vytvoriť spoločne celú dedinku.

Druhou možnosťou je zariadiť domček na pláne podľa svojho vkusu. Použiť môžete plastelínu či iný materiál, alebo plánik jednoducho vyfarbiť.

> Výzva 24

Máme za sebou veľké spoznávanie exotickéj Kéraly, kontakt s bolesťou, ktorú priniesli povodne a taktiež nádejou, ktorá prichádza cez ľudí ochotných prakticky pomôcť Kéralčanom s obnovou ich života.

Skúste si v skupine, triede či rodine vytvoriť priestor na záverečnú diskusiu o tom, ako ste prežili tohtoročné objavovanie novej krajiny.

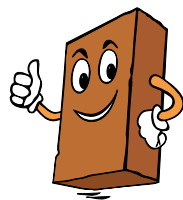
Tipy na diskusné otázky:

- » Čo sa vám na Kérole páčilo? Čo by ste určite chceli vidieť alebo zažiť, keby ste išli do Kéraly na dovolenku?
- » Ako na vás zapôsobila informácia o záplavách?
- » Keď sa pozriete na svoj život, na to, čo máte, za čo z toho ste vďační?
- » Bez čoho si neviete predstaviť svoj život?
- » Čo môžete urobiť vy pre ochranu životného prostredia?
- » Predstavte si, že žijete v Kérole a ste dospelí. Do akej aktivity či pomoci po povodniach by ste sa najradšej zapojili?
- » Čo môžete urobiť ako deti zo Slovenska pre pomoc Kérole a ľuďom postihnutým povodňami?

Zoznam výziev

☐ Výzva 1: Geografická doplnovačka	☐ Výzva 13: Tradičné indické oblečenie
☐ Výzva 2: Prírodné zaujímavosti – spájačka	☐ Výzva 14: Kathakali improvizácie
☐ Výzva 3: Raj podľa vlastných predstáv	☐ Výzva 15: Sypané obrazy
☐ Výzva 4: Slon indický – omaľovánka	☐ Výzva 16: Zvolanie apoštola Tomáša
☐ Výzva 5: Tigria maska	☐ Výzva 17: Cena za výnimočnosť
☐ Výzva 6: Kniha džungle	☐ Výzva 18: Skleníkový efekt – pokus
☐ Výzva 7: Koreniny Kéraly – ovoniavačka, ochutnávka	☐ Výzva 19: Príbeh o morských hviezdiciach
☐ Výzva 8: Recept Rybie kari	☐ Výzva 20: Tipy ako zmeniť svet
☐ Výzva 9: Indické násobenie	☐ Výzva 21: Modlitba
☐ Výzva 10: Meno v malajalámčine	☐ Výzva 22: Výpočty rozlohy izby, bytu, triedy
☐ Výzva 11: Malajalámsky jazykolam	☐ Výzva 23: Maketa domčeka
☐ Výzva 12: Neverbálna komunikácia	☐ Výzva 24: Záverečná diskusia

Verejnú zbierku Tehlička podporili ...

Organizátor

Reklamný partner

Hlavný mediálny partner

Medialni partneri:

Katolícke
noviny

Vyveska.sk

cestaplus
MAGAZÍN S HODNOTAMI

KONZERVATÍVNY
DENNÍK POSTOJ

Pravda

don bosco dnes

Partneri:

Ďakujeme

Zostavili: Veronika Rendeková, Lenka Kytyrová, Zuzana Vnenčáková, Zuzana Suchová
Textová úprava: Zuzana Svobodová
Tlač: ProfiPrint, s.r.o.

Design by Martin Malina | www.martinmalina.sk

www.tehlicka.sk

Vydalo: SAVIO o. z., Miletičova 7, 821 08 Bratislava,
prvé vydanie, Bratislava 2019